

เศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม" เหตุผลที่สนับสนุนสมมติฐานข้อนี้คือ ลักษณะการทำงานของอาชีพที่ไม่ใช่เกษตรกรรมทำให้เกิดความขัดแย้งกับบทบาทของความเป็นมารดา (Mother Role Conflict) การมีบุตรจึงเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ขณะที่การมีบุตรไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งกับบทบาทการเป็นมารดาของสตรีประกอบอาชีพเกษตรกรรม (Role Compatibility) เช่น เกษตรกรไม่ได้มีกำหนดเวลาการทำงานแน่นอน และส่วนมากสามารถนำบุตรไปเลี้ยงดูได้ด้วย (Stycos and Wller 1967:210-218) ซึ่งผลการศึกษาปรากฏในรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 8 พบว่า สตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จะมีค่าใช้จ่ายที่มีใช่เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมากกว่าสตรีที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และยิ่งมากกว่าสตรีที่ไม่ได้ทำงานหรือทำงานบ้าน กล่าวคือ สตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม สตรีที่ไม่ได้ทำงานหรือทำงานบ้าน และสตรีที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีค่าใช้จ่ายที่มีใช่เชิงเศรษฐกิจระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 26.9 23.0 และ 20.9 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาค่าใช้จ่ายที่มีใช่เชิงเศรษฐกิจระดับต่ำ นั่นคือ สตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีค่าใช้จ่ายที่มีใช่เชิงเศรษฐกิจระดับต่ำร้อยละ 31.8 ส่วนสตรีที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีร้อยละ 35.5 และสตรีที่ไม่ได้ทำงานหรือทำงานบ้านมีร้อยละ 40.2 เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วย Chi-square พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ และวัดความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาด้วยค่า $G = 0.10$

เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่มีใช่เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมิได้ถูกกำหนดโดยอาชีพของสตรีแต่เพียงอย่างเดียว แต่อาจมีลักษณะทางด้านอื่นๆ ของสตรีเข้ามามีผลกระทบด้วย ดังนั้นในการวิเคราะห์จึงได้นำตัวแปรเขตที่อยู่อาศัย และจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันเข้าร่วมในการพิจารณาหรือควบคุม (Control Variables) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะดูว่า อาชีพของสตรียังคงมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่มีใช่เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรในลักษณะเดิมหรือไม่ ซึ่งได้จำแนกเขตที่อยู่อาศัยออกเป็น 2 เขตคือ เขตเมืองและเขตชนบท สำหรับจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน 3-4 คนและ 5 คนขึ้นไป เมื่อนำตัวแปรควบคุมเข้าร่วมพิจารณาแล้ว พบแบบแผนความสัมพันธ์ของอาชีพของสตรีกับค่าใช้จ่ายที่มีใช่เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร เป็นดังนี้

ตารางที่ 9 ได้นำเขตที่อยู่อาศัยมาเป็นตัวแปรควบคุมพบว่า รูปแบบของความสัมพันธ์ไม่เปลี่ยนแปลงจากรูปแบบความสัมพันธ์เดิมเฉพาะในเขตเมือง นั่นคือ สตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังเช่น สตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจระดับสูงร้อยละ 40.7 ขณะที่เพียงร้อยละ 18.1 ของกลุ่มสตรีที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า ฯลฯ เท่านั้น โดยมีความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาเมื่อวัดด้วยค่า $\text{Gamma} = 0.10$ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของสตรีกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจในเขตชนบท (ค่า p . สูงถึง .83) อาจเนื่องจากสตรีที่อาศัยในเขตชนบทไม่ค่อยมีลักษณะทางด้านต่างๆ แตกต่างกันมากนัก (พิชิต ภัทก์เทพสมบัติ 2530 : 2) โดยเฉพาะในเรื่องของอาชีพและการศึกษา

ในตารางที่ 10 เป็นการนำเอาจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันเข้ามาร่วมพิจารณาในฐานะตัวแปรควบคุม ผลคือ ยังไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของสตรีกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คน และ 5 คน ขึ้นไป (ค่า p . = .15 และ .14) ยกเว้นในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน กลับพบว่า อาชีพของสตรีมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจ โดยสตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมากที่สุด เช่น มีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจระดับสูงร้อยละ 38.5 เทียบกับร้อยละ 26.2 ของกลุ่มสตรีที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เมื่อนำมาทดสอบความสัมพันธ์ด้วย Chi-square ค่าที่ได้มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาที่วัดด้วยค่า $G = 0.07$ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาในระดับต่ำ

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า อาชีพของสตรีมีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร โดยรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของสตรีกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมีทิศทางตรงกันข้ามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือกลับพบว่า สตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นผลการศึกษาก็จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เกี่ยวกับประเด็นนี้อาจเป็นเพราะว่า สตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม นอกจากจะต้องรับภาระทั้งการทำงานตากแดดตากฝนในไร่นาร่วมกับบุรุษแล้ว ยังต้องรับภาระในการทำงานบ้าน เลี้ยงดูบุตร ดูแลสมาชิกตลอดจนสมาชิกทุกคนในบ้านด้วย (Chalio Buripakdi 1977 : 24-25) จึงทำให้สตรีรู้สึกว่าการเลี้ยงดูบุตรเป็นภาระของตน

ทำให้ตนลดโอกาสในการไปงานสังคม การพักผ่อนหย่อนใจ หรือมีความวิตกกังวล เคร่งเครียดมากกว่าสตรีที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ตารางที่ 8 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามอาชีพของสตรี

อาชีพของสตรี	ค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
เกษตรกรรม	31.8	41.3	26.9	100.0 (892)
ไม่ใช่เกษตรกรรม	35.5	43.6	20.9	100.0 (546)
ไม่ได้ทำงาน ทำงานบ้าน	40.2	36.8	23.0	100.0 (353)
รวม	34.6 (620)	41.1 (736)	24.3 (435)	100.0 (1791)
	X ² = 13.12 p = .01 G. = 0.10			
	: Degree of freedom = 4			

ตารางที่ 9 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามอาชีพของสตรี และ เขตที่อยู่อาศัย

อาชีพของสตรี/ เขตที่อยู่อาศัย	ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>เมือง</u>				
ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักบริหาร ผู้จัดการ พนักงานเสมียน และ ตำรวจ/ทหาร	39.8	34.0	26.2	100.0 (103)
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับ การค้า บริการ ช่างฝีมือ กรรมกร และผู้ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการผลิต	34.6	47.3	18.1	100.0 (382)
เกษตรกร	29.6	29.7	40.7	100.0 (54)
ไม่ได้ทำงาน ที่งานบ้าน	41.3	35.9	22.8	100.0 (276)
รวม	37.2 (303)	40.6 (331)	22.2 (181)	100.0 (815)
	$X^2 = 23.65$		$p = .00$	$G. = 0.10$
	: Degree of freedom = 6			
<u>ชนบท</u>				
เกษตรกร	32.0	42.0	26.0	100.0 (838)
ไม่ใช่เกษตรกร	34.4	36.1	29.5	100.0 (61)
ไม่ได้ทำงาน ที่งานบ้าน	36.4	40.2	23.4	100.0 (77)
รวม	32.5 (317)	41.5 (405)	26.0 (254)	100.0 (976)
	$X^2 = 1.50$		$p = .83$	$G. = 0.04$
	: Degree of freedom = 4			

ตารางที่ 10 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามอาชีพของสตรี และจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน

อาชีพของสตรี/ จำนวนบุตรที่มีชีวิต ในปัจจุบัน	ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน</u>				
เกษตรกรรม	28.0	33.5	38.5	100.0(179)
ไม่ใช่เกษตรกรรม	33.8	40.0	26.2	100.0(210)
ไม่ได้ทำงาน ทำงานบ้าน	34.7	28.1	37.2	100.0(121)
รวม	32.0(163)	34.9(178)	33.1(169)	100.0(510)
	$X^2 = 9.92$	$p = .04$	$G. = 0.07$	
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คน</u>				
เกษตรกรรม	34.4	42.3	23.3	100.0(366)
ไม่ใช่เกษตรกรรม	37.7	44.4	17.9	100.0(223)
ไม่ได้ทำงาน ทำงานบ้าน	42.3	42.3	15.4	100.0(189)
รวม	37.3(290)	42.9(334)	19.8(154)	100.0(778)
	$X^2 = 6.71$	$p = .15$	$G. = 0.12$	
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน 5 คนขึ้นไป</u>				
เกษตรกรรม	31.1	44.1	24.8	100.0(347)
ไม่ใช่เกษตรกรรม	34.5	48.7	16.8	100.0(113)
ไม่ได้ทำงาน ทำงานบ้าน	46.5	37.2	16.3	100.0(43)
รวม	33.2(167)	44.5(224)	22.3(112)	100.0(503)
	$X^2 = 6.96$	$p = .14$	$G. = 0.17$	
	: Degree of freedom = 4			

1.2 รายได้ของครอบครัว

มีผลงานวิจัยหลายเรื่องพบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร เกี่ยวกับประเด็นนี้อาจเป็นไปได้ เพราะว่า รายได้ เป็นลักษณะที่แสดงถึงระดับมาตรฐานการดำรงชีวิต และเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของบุคคลในครอบครัว บุคคลที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีผลต่อสถานภาพความเป็นอยู่ ทัศนคติการดำรงชีวิต ค่านิยม โลกทัศน์ ประสบการณ์ ตลอดจนเจตคติสถานทางสังคมแตกต่างกัน (ยูทธ ศักดิ์เดชนนต์ 2526 : 207) ดังเช่น การศึกษาเรื่องคุณค่าของบุตรในประเทศฟิลิปปินส์ โดย Rodolfo A. Bulatao (1975 : 92-97) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับรายได้ ดังนั้นการศึกษานี้จึงตั้งสมมติฐานไว้ว่า "สตรีที่มีรายได้ของครอบครัวสูง น่าจะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำ" ผลการศึกษาปรากฏดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้อัตราส่วนร้อยละ และทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Chi-square (ตารางที่ 11) พบว่า สตรีที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกันจะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ สตรีที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำจะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีรายได้ของครอบครัวสูง ดังนี้คือ สตรีที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำกว่า 10,001 บาท/ปีมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจจะระดับสูงร้อยละ 25.9 จากนั้นร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจจะระดับสูงได้ลดลงเป็น 21.2 และ 22.1 เมื่อรายได้ของครอบครัวเพิ่มขึ้นเป็น 20,001 - 30,000 บาท/ปี และสูงกว่า 30,000 บาท/ปี ในทางกลับกันสตรีที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำจะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจจะระดับต่ำน้อยกว่า เช่น สตรีที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำกว่า 10,001 บาท/ปีมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจจะระดับต่ำร้อยละ 30.4 น้อยกว่าสตรีที่มีรายได้ของครอบครัวสูงกว่า 30,000 บาท/ปีที่มีร้อยละ 38.4 และเมื่อวัดความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาด้วยค่า Gamma เท่ากับ -0.09

เมื่อพิจารณาโดยค่าใช้จ่ายเขตที่อยู่อาศัยเป็นตัวแปรควบคุม ตามตารางที่ 12 ปรากฏว่า แม้นในกลุ่มสตรีที่อยู่ในเขตเมืองจะมีแบบแผนความสัมพันธ์ที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ สตรีที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำจะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมากกว่าสตรีที่มีรายได้ของครอบครัวสูง เช่น สตรีที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำกว่า 10,001 บาท/ปีมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจจะระดับสูงร้อยละ 42.4 จากนั้นร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจจะระดับสูงได้ลดลง

จนถึงร้อยละ 20.1 ในกลุ่มสตรีที่มีรายได้ของครอบครัวสูงกว่า 30,000 บาท/ปี โดยความสัมพันธ์ที่พบนี้มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาเท่ากับ -0.14 อย่างไรก็ตามแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจที่พบในเขตชนบทมีลักษณะที่ไม่แน่นอน และมีค่าความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาอยู่ในระดับแทบจะไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน ดังนั้น จึงไม่อาจพิสูจน์แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 2 ในเขตชนบทได้

ข้อมูลในตารางที่ 13 เป็นการพิจารณาโดยใช้จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันเป็นตัวแปรควบคุม ผลคือ ถึงแม้ค่าร้อยละและค่า Gamma จะแสดงให้เห็นว่า ในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คนและ 3-4 คนนี้ ตัวแปรรายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับตัวแปรค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร แต่ไม่อาจยืนยันความสัมพันธ์ที่พบได้ เนื่องจากความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเพียงพอที่จะยอมรับได้ เมื่อวัดความเชื่อมั่นด้วยสถิติ Chi-square (ค่า $p = .28$ และ $.27$) ยกเว้นในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน 5 คนขึ้นไปกลับพบว่า มีความสัมพันธ์ทางลบระหว่างรายได้ของครอบครัวกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.00$ และมีค่า Gamma สูงถึง -0.20

สรุปผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นได้ว่า รายได้ของครอบครัวกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมีความสัมพันธ์ทางลบต่อกัน นั่นคือ สตรีที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำจะมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีรายได้ของครอบครัวสูง และเมื่อควบคุมด้วยเขตที่อยู่อาศัยและจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันแล้ว รูปแบบของความสัมพันธ์ที่พบก็ไม่เปลี่ยนแปลงไปในกลุ่มสตรีที่อยู่ในเขตเมือง หรือกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน 5 คนขึ้นไป แสดงว่า นอกจากรายได้ของครอบครัวจะมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจแล้ว เขตที่อยู่อาศัยและจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันก็มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจด้วย

อย่างไรก็ตามมีข้อน่าสังเกตว่า ทิศทางของความสัมพันธ์ที่พบกลับตรงกันข้ามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้นการศึกษานครั้งนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เกี่ยวกับประเด็นนี้อาจเป็นเพราะว่า ค่าถามที่นำมาสร้างดัชนีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรในครั้งนี้ เป็นการถามถึงความรู้สึกของสตรีในระหว่างการเลี้ยงดูบุตรแต่ละคนในขณะนั้นๆ สำหรับสตรีที่มีรายได้ของครอบครัวสูงจะมีฐานะทางการเงินดีกว่า จึงมีโอกาที่จะหาองค์การทางสังคมอื่นๆ มาช่วยแบ่ง

เบาการะของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรได้มากกว่า เช่น จ้างคนรับใช้ช่วยทำงานบ้านให้ หรือนำบุตรไปเลี้ยงที่สถานรับเลี้ยงเด็ก ทำให้สตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า มีโอกาสไปร่วมงานสังคม มีการพักผ่อนหย่อนใจตามปกติ และมีได้ต้องรับภาระงานบ้านมากขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งไม่เกิดความวิตกกังวลเครียดในระหว่างการเลี้ยงดูบุตรแต่ละคน เท่าสตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า

ตารางที่ 11 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามรายได้ของครอบครัว/ปี

รายได้ของครอบครัว/ปี (บาท)	ค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
ต่ำกว่า 10,001	30.4	43.7	25.9	100.0(542)
10,001-20,000	32.5	40.5	27.0	100.0(382)
20,001-30,000	38.4	40.4	21.2	100.0(198)
30,001 บาทขึ้นไป	38.4	39.5	22.1	100.0(657)
รวม	34.7(617)	41.1(732)	24.2(430)	100.0(1779)
	$X^2 = 11.79$	$p = .07$	$G. = -0.09$	
	: Degree of freedom = 6			

ตารางที่ 12 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามรายได้ของครอบครัว/ปี และ เขตที่อยู่อาศัย

รายได้ของครอบครัว/ปี (บาท) / / เขตที่อยู่อาศัย	ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
เมือง				
ต่ำกว่า 10,001	15.2	42.4	42.4	100.0(33)
10,001-20,000	36.1	42.6	21.3	100.0(122)
20,001-30,000	33.7	37.5	28.8	100.0(104)
30,001 บาทขึ้นไป	39.6	40.3	20.1	100.0(553)
รวม	37.3(303)	40.4(328)	22.3(181)	100.0(812)
	$X^2 = 15.22$	$p = .02$	$G. = -0.14$	
ชนบท				
ต่ำกว่า 10,001	31.4	43.8	24.8	100.0(509)
10,001-20,000	30.8	39.6	29.6	100.0(260)
20,001-30,000	43.6	43.6	12.8	100.0(94)
30,001 บาทขึ้นไป	31.7	35.6	32.7	100.0(104)
รวม	32.5(314)	41.8(404)	25.7(249)	100.0(967)
	$X^2 = 15.65$	$p = .02$	$G. = -0.02$	
	: Degree of freedom = 6			

ตารางที่ 13 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามรายได้ของครอบครัว/ปี และจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน

รายได้ของครอบครัว/ปี (บาท)/ จำนวนบุตรที่มีชีวิต ในปัจจุบัน	ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน</u>				
ต่ำกว่า 10,001	31.4	29.6	39.0	100.0(105)
10,001-20,000	30.4	32.6	37.0	100.0(92)
20,001-30,000	35.6	26.7	37.7	100.0(45)
30,001 บาทขึ้นไป	32.3	39.4	28.3	100.0(269)
รวม	32.1(164)	35.0(179)	32.9(168)	100.0(511)
	$X^2 = 7.46$	$p = .28$	$G. = -0.09$	
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คน</u>				
ต่ำกว่า 10,001	35.9	41.5	22.6	100.0(195)
10,001-20,000	31.8	46.8	21.4	100.0(173)
20,001-30,000	35.5	49.0	15.5	100.0(110)
30,001 บาทขึ้นไป	41.6	39.5	18.9	100.0(296)
รวม	37.1(287)	43.0(333)	19.9(154)	100.0(774)
	$X^2 = 7.64$	$p = .27$	$G. = -0.08$	
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน 5 คนขึ้นไป</u>				
ต่ำกว่า 10,001	25.6	51.7	22.7	100.0(242)
10,001-20,000	35.0	37.6	27.4	100.0(117)
20,001-30,000	48.8	32.6	18.6	100.0(43)
30,001 บาทขึ้นไป	45.7	40.2	14.1	100.0(92)
รวม	33.6(166)	44.5(220)	21.9(108)	100.0(494)
	$X^2 = 21.81$	$p = .00$	$G. = -0.20$	

: Degree of freedom = 6

2. ลักษณะทางสังคม

2.1 การศึกษาของสตรี

การศึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันทั้งในด้านลักษณะและสิ่งแวดล้อม การศึกษาจึงมีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายที่มิใช่เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร โดยตั้งสมมติฐานเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาว่า สตรีที่มีการศึกษาระดับสูงน่าจะมีค่าใช้จ่ายที่มิใช่เชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับต่ำ เกี่ยวกับประเด็นนี้ เทียนฉายกีระนันท์ (2524 : 33-34) ได้ให้เหตุผลสอดคล้องกับความคิดเห็นของเกื้อ วงศ์บุญสิน (2531 : 12) ไว้ว่า การศึกษาไปสู่มาตรฐานที่สูงขึ้นในแง่ของการเลี้ยงและดูแลบุตร ทำให้ผู้เป็นบิดามารดาเห็นความสำคัญในเรื่องของคุณภาพมากกว่าจำนวน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรแตกต่างกัน

ผลการศึกษาดังปรากฏในตารางที่ 14 พบว่า สตรีที่มีการศึกษาระดับต่ำมีค่าใช้จ่ายที่มิใช่เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมากกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับสูง คือ สตรีที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าใช้จ่ายที่มิใช่เชิงเศรษฐกิจระดับสูงร้อยละ 25.1 และได้ลดลงเป็นร้อยละ 24.5 และ 22.6 เมื่อสตรีมีการศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นจบระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และสูงกว่าระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สอดคล้องกับรูปแบบของความสัมพันธ์ที่พบในค่าใช้จ่ายที่มิใช่เชิงเศรษฐกิจระดับต่ำ ว่า สตรีที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และสูงกว่าระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จะมีอัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มิใช่เชิงเศรษฐกิจระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 29.6 33.8 และ 41.7 ตามลำดับ โดยที่ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่า Γ เท่ากับ -0.09 แสดงว่า การศึกษาของสตรีมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าใช้จ่ายที่มิใช่เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร

เมื่อนำเขตที่อยู่อาศัยเข้ามารวมพิจารณา (ตารางที่ 15) ปรากฏว่า การศึกษาของสตรีมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าใช้จ่ายที่มิใช่เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เฉพาะในเขตเมือง นั่นคือ สตรีที่มีการศึกษาระดับต่ำจะมีค่าใช้จ่ายที่มิใช่เชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับสูง เห็นได้จาก สตรีที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าใช้จ่ายที่มิใช่เชิงเศรษฐกิจระดับต่ำร้อยละ 25.6 ขณะที่สตรีที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มี

ถึงร้อยละ 41.7 สำหรับในเขตชนบทนั้นแม้จะพบว่า ตัวแปรทั้ง 2 มีความสัมพันธ์ทางลบ เช่นเดียวกัน แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า p สูงถึง .65) จึงไม่อาจยอมรับความสัมพันธ์ที่พบในเขตชนบทได้

เมื่อพิจารณาอีกครั้งตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน (ตารางที่ 16) ในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คนและ 5 คนขึ้นไป ก็ปรากฏผลทวนองเดียวกับที่พบในเขตชนบท กล่าวคือ ถึงแม้ความแตกต่างของอัตราส่วนร้อยละ และค่า Gamma จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางลบของตัวแปรทั้ง 2 แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .14$ และ $p = .11$) ดังนั้น จึงไม่อาจยอมรับความสัมพันธ์ที่พบได้ ยกเว้นในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คนที่ปรากฏว่า ความสัมพันธ์ของการศึกษากับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ทางลบต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่า $\text{Gamma} = -0.08$

โดยสรุปกล่าวได้ว่า การศึกษาของสตรีมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร กล่าวคือ สตรีที่มีการศึกษาระดับต่ำจะมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับสูง เมื่อควบคุมด้วยตัวแปรเขตที่อยู่อาศัยและจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันยังคงพบความสัมพันธ์ เช่น เดิมในสตรีบางกลุ่ม แสดงว่า นอกจากการศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจ เขตที่อยู่อาศัยและจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันก็มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจด้วย แต่อย่างไรก็ตามมีข้อน่าสังเกตว่า แบบแผนความสัมพันธ์ที่พบนี้มีทิศทางตรงกันข้ามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้นการวิเคราะห์ในครั้งนี้อาจไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 14 อัตราส่วนร้อยละ
ตามการศึกษาของ

การศึกษาของสตรี	-----	-----
	ต่ำ	
ต่ำกว่า ป.4	29.6	0(203)
ป.4	33.8	0.0(1293)
สูงกว่า ป.4	41.7	3 00.0(297)
รวม	34.6(621)	41. 100.0(1793)
	$X^2 = 9.67$	$p =$
	: Degree of freedom	

ตารางที่ 15 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามการศึกษาของสตรี และ เขตที่อยู่อาศัย

การศึกษาของสตรี/ เขตที่อยู่อาศัย	ค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>เมือง</u>				
ต่ำกว่า ป.4	25.6	55.5	18.9	100.0(90)
ป.4	36.7	40.5	22.8	100.0(449)
สูงกว่า ป.4	41.7	36.0	22.3	100.0(278)
รวม	37.2(304)	40.6(332)	22.2(181)	100.0(817)
	$X^2 = 11.75$	$p = .02$	$G. = -0.08$	
<u>ชนบท</u>				
ต่ำกว่า ป.4	32.7	37.2	30.1	100.0(113)
ป.4	32.2	42.3	25.5	100.0(844)
สูงกว่า ป.4	42.1	31.6	*	100.0(19)
รวม	32.5(317)	41.5(405)	26.0(254)	100.0(976)
	$X^2 = 2.47$	$p = .65$	$G. = -0.05$	
	: Degree of freedom = 4			

* จำนวนตัวอย่างต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 ราย

ตารางที่ 16 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามการศึกษาของสตรี และจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน

การศึกษาของสตรี/ จำนวนบุตรที่มีชีวิต ในปัจจุบัน	ค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน</u>				
ต่ำกว่า ป.4	32.4	20.6	47.0	100.0(34)
ป.4	30.7	35.1	34.2	100.0(336)
สูงกว่า ป.4	35.2	38.0	26.8	100.0(142)
รวม	32.0(164)	35.0(179)	33.0(169)	100.0(512)
	$X^2 = 6.90$	$p = .14$	$G. = -0.13$	
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คน</u>				
ต่ำกว่า ป.4	35.8	48.1	16.1	100.0(81)
ป.4	35.1	44.6	20.3	100.0(572)
สูงกว่า ป.4	48.0	32.0	20.0	100.0(125)
รวม	37.3(290)	42.9(334)	19.8(154)	100.0(778)
	$X^2 = 9.60$	$p = .05$	$G. = -0.08$	
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน 5 คนขึ้นไป</u>				
ต่ำกว่า ป.4	22.7	52.3	25.0	100.0(88)
ป.4	34.5	43.1	22.4	100.0(385)
สูงกว่า ป.4	46.7	40.0	*	100.0(30)
รวม	33.2(167)	44.5(224)	22.3(112)	100.0(503)
	$X^2 = 7.62$	$p = .11$	$G. = -0.20$	
	: Degree of freedom = 4			

* จำนวนตัวอย่างต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 ราย

2.2 การเปิดรับสื่อสารมวลชน

การศึกษาในครั้งนี้คาดว่า การเปิดรับสื่อสารมวลชนน่าจะมีผลกระทบต่อ ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร ทั้งนี้เพราะ การเปิดรับสื่อสารมวลชนมีอิทธิพลต่อแนวความคิดของบุคคล ทำให้ได้รับข่าวสาร ข้อมูลใหม่ อันทันโลกทันเหตุการณ์อยู่เสมอ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการให้การศึกษากับบุคคลทางหนึ่ง เช่นการศึกษาเรื่องคุณค่าของบุตรในประเทศฟิลิปปินส์ (Bulatao 1975 : 93) พบว่า การเปิดรับสื่อสารมวลชนของสตรีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร ดังนั้นการศึกษานี้จึงตั้งสมมติฐานไว้ว่า "สตรีที่มีการเปิดรับสื่อสารมวลชนระดับสูง น่าจะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีการเปิดรับสื่อสารมวลชนระดับต่ำ" ปรากฏผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ข้อมูลในตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่า ระดับการเปิดรับสื่อสารมวลชนของ สตรีมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างชัดเจนกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร ดังจะเห็นได้จาก สตรีที่ไม่ค่อยเปิดรับสื่อมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจจะระดับสูงร้อยละ 28.4 จากนั้นร้อยละของ ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจจะระดับสูงได้ลดลงเป็นร้อยละ 27.5 20.6 และ 16.2 เมื่อการ เปิดรับสื่อเพิ่มเป็นระดับต่ำ ปานกลาง และสูง ตามลำดับ ถ้าจะหันมาพิจารณาค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจระดับต่ำจะพบผลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ สตรีที่ไม่ค่อยเปิดรับสื่อมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจระดับต่ำร้อยละ 24.9 ในขณะที่มีถึงร้อยละ 43.7 ของสตรีที่มีการเปิดรับสื่อระดับสูง จึงพอสรุปความสัมพันธ์ในขั้นต้นได้ว่า สตรีที่มีการเปิดรับสื่อระดับต่ำ มีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีการเปิดรับสื่อระดับสูง โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 มีค่า X^2 -test สูงถึง 41.63 และค่า Gamma = -0.18

เมื่อใช้เขตที่อยู่อาศัยเป็นตัวแปรควบคุม (ตารางที่ 18) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อสารมวลชนกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทั้งเขตเมืองและเขตชนบท นั่นคือ สตรีที่มีการเปิดรับสื่อระดับต่ำจะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีการเปิดรับสื่อระดับสูง ยกเว้น ในเขตเมืองสตรีที่ไม่ค่อยเปิดรับสื่อจะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจน้อยกว่าสตรีที่มีการเปิดรับสื่อระดับต่ำ แต่ก็ยังคงมากกว่า สตรีที่มีการเปิดรับสื่อระดับที่สูงกว่า โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

มีค่า χ^2 -test ในเขตเมืองเท่ากับ 25.85 ในเขตชนบทเท่ากับ 21.97 และมีความสัมพันธ์เชิง
 เนื้อหาทางลบ (ค่า Gamma = -0.18)

เมื่อนำจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันมา เป็นตัวแปรควบคุมอีกครั้งหนึ่ง
 (ตารางที่ 19) ก็ยังคงพบเช่นเดิมว่า ระหว่างตัวแปรการเปิดรับสื่อสารมวลชนกับตัวแปรค่าใช้จ่าย
 ที่มีชีวิตเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมีความสัมพันธ์ในทางลบต่อกัน ไม่ว่าจะ เป็นกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิต
 ในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน 3-4 คน หรือ 5 คนขึ้นไปก็ตาม ดังเช่น ในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิต
 ในปัจจุบันจำนวน 1-2 คนนั้น สตรีที่ไม่ค่อยเปิดรับสื่อมีค่าใช้จ่ายที่มีชีวิตเชิงเศรษฐกิจระดับสูงร้อยละ
 46.4 ในขณะที่ เป็นเพียงร้อยละ 23.8 ของสตรีที่เปิดรับสื่อระดับสูง เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วย
 สถิติ Chi-square พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่าง .00 ถึง .02 โดยมีขนาดและทิศทางของ
 ความสัมพันธ์เมื่อวัดด้วยค่า Gamma อยู่ในระดับ -.12 ถึง -.27

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การเปิดรับสื่อสารมวลชนมีความ
 สัมพันธ์ในทางลบอย่างชัดเจนกับค่าใช้จ่ายที่มีชีวิตเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 กล่าวคือ สตรีที่มีการเปิดรับสื่อระดับต่ำ จะมีค่าใช้จ่ายที่มีชีวิตเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีการเปิด
 รับสื่อระดับสูง และ เมื่อควบคุมด้วยตัวแปร เขตที่อยู่อาศัยหรือจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันแล้ว แบบแผน
 ของความสัมพันธ์ที่พบก็ไม่เปลี่ยนแปลงไป

อย่างไรก็ตามแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อสารมวลชนกับ
 ค่าใช้จ่ายที่มีชีวิตเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรที่พบมีทิศทางกลับกับสมมติฐานที่ตั้ง เพื่อ เป็นแนวทางในการ
 ศึกษา ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ในครั้งนี้ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เกี่ยวกับประเด็นนี้อาจเป็น
 ไปได้ เพราะว่า มีข้อควรคำนึงว่า แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ใช้ในการตั้งสมมติฐานคือแนวความคิดค่าใช้จ่าย
 เกี่ยวกับบุตร อันเป็นแนวคิดที่บิดามารดาคำนึงถึงอนาคตของบุตรในระยะยาว แต่คำถามที่นำมาสร้าง
 ดัชนีค่าใช้จ่ายที่มีชีวิตเชิงเศรษฐกิจนี้ เป็นการถามถึงความรู้สึกของสตรีในระหว่างการเลี้ยงดูบุตร
 แต่ละคน โดยมีได้มีแนวคิดพาดพิงถึงอนาคตในเรื่องอาชีพ การศึกษาหรือคุณภาพของบุตรประกอบกับ
 สื่อสารมวลชนที่เลือกมาศึกษาประกอบด้วย สื่อประเภทหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ซึ่งจะเห็นว่า
 เนื้อหาและสาระที่ถ่ายทอดมากับสื่อทั้ง 3 ประเภทนี้ จะเน้นหนักที่ความบันเทิงหรือเพื่อทราบข่าวที่
 เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เป็นประการสำคัญ ในขณะที่พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อของสตรีส่วนมากก็เพื่อ

ความบันเทิงหรือการพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้นระดับการเปิดรับสื่อสารมวลชนของสตรีที่ศึกษา จึงอาจสื่อความหมายต่อ เนื่องจากระดับหรือปริมาณของโอกาสที่สตรีได้รับการพักผ่อนหย่อนใจ นั่นคือ ถ้าสตรีมีการเปิดรับสื่อสารมวลชนระดับสูงแสดงว่า สตรีผู้นั้นมีเวลาสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจมากกว่า

ตารางที่ 17 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิง เศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามการเปิดรับสื่อสารมวลชน

การเปิดรับสื่อสารมวลชน	ค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิง เศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
ไม่ค่อยเปิดรับสื่อ	24.9	46.8	28.4	100.0(370)
รับสื่อระดับต่ำ	32.5	40.0	27.5	100.0(702)
รับสื่อระดับปานกลาง	40.8	38.5	20.6	100.0(436)
รับสื่อระดับสูง	43.7	40.1	16.2	100.0(277)
รวม	34.7(619)	41.1(733)	24.3(433)	100.0(1785)
	$X^2 = 41.63$	$p = .00$	$G. = -0.18$	
	: Degree of freedom = 6			

ตารางที่ 18 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามการเปิดรับสื่อสารมวลชน และ เขตที่อยู่อาศัย

การ เปิดรับสื่อสารมวลชน/ เขตที่อยู่อาศัย	ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจ เกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>เมือง</u>				
ไม่ค่อย เปิดรับสื่อ	28.6	51.8	19.6	100.0(56)
รับสื่อระดับต่ำ	27.1	41.8	31.1	100.0(225)
รับสื่อระดับปานกลาง	42.7	37.4	19.9	100.0(281)
รับสื่อระดับสูง	42.2	41.0	16.9	100.0(249)
รวม	37.2(302)	40.7(330)	22.1(179)	100.0(811)
	$X^2 = 25.85$	$p = .00$	$G. = -0.18$	
<u>ชนบท</u>				
ไม่ค่อย เปิดรับสื่อ	24.2	45.9	29.9	100.0(314)
รับสื่อระดับต่ำ	35.0	39.2	25.8	100.0(477)
รับสื่อระดับปานกลาง	37.4	40.6	21.9	100.0(155)
รับสื่อระดับสูง	57.1	32.1	*	100.0(28)
รวม	32.5(317)	41.4(403)	26.1(254)	100.0(974)
	$X^2 = 21.97$	$p = .16$	$G. = -0.18$	
	: Degree of freedom = 6			

* จำนวนตัวอย่างต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 ราย

ตารางที่ 19 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามการเปิดรับสื่อสารมวลชน และจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน

การเปิดรับสื่อสารมวลชน/ จำนวนบุตรที่มีชีวิต ในปัจจุบัน	ค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน</u>				
ไม่ค่อยเปิดรับสื่อ	27.5	26.1	46.4	100.0(69)
รับสื่อระดับต่ำ	29.6	35.8	34.1	100.0(162)
รับสื่อระดับปานกลาง	36.7	30.0	33.3	100.0(150)
รับสื่อระดับสูง	31.5	44.6	23.8	100.0(130)
รวม	31.9(163)	35.0(179)	33.1(169)	100.0(511)
	$X^2 = 14.99$	$p = .02$	$G. = -0.12$	
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คน</u>				
ไม่ค่อยเปิดรับสื่อ	29.7	46.2	24.1	100.0(145)
รับสื่อระดับต่ำ	30.0	42.3	27.6	100.0(293)
รับสื่อระดับปานกลาง	42.2	46.9	10.9	100.0(211)
รับสื่อระดับสูง	55.6	33.9	10.5	100.0(124)
รวม	37.4(289)	42.9(332)	19.7(152)	100.0(773)
	$X^2 = 46.97$	$p = .00$	$G. = -0.27$	
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน 5 คนขึ้นไป</u>				
ไม่ค่อยเปิดรับสื่อ	19.2	56.4	24.4	100.0(156)
รับสื่อระดับต่ำ	37.2	40.1	22.7	100.0(247)
รับสื่อระดับปานกลาง	45.3	32.6	22.7	100.0(75)
รับสื่อระดับสูง	47.8	47.8	*	100.0(23)
รวม	33.3(167)	44.3(222)	22.4(112)	100.0(501)
	$X^2 = 27.54$	$p = .00$	$G. = -0.03$	
	: Degree of freedom = 6			

* จำนวนตัวอย่างต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 ราย

2.3 แบบของคร้วเรือน

เนื่องด้วยการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบของคร้วเรือนกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรยังไม่มีผู้ศึกษาไว้ ผู้ศึกษาจึงขอตั้งสมมติฐานเบื้องต้นเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาในประเด็นนี้ว่า "สตรีที่อยู่ในคร้วเรือนแบบเดี่ยว น่าจะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่อยู่ในคร้วเรือนแบบขยาย"

เหตุผลที่สนับสนุนสมมติฐานเบื้องต้นข้อนี้คือ โครงสร้างของคร้วเรือนจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในสังคม (Shansa, et al. 1965 : 164) โดยสังคมจะกำหนดบทบาทของแต่ละบุคคลไว้ หมายความว่า สมาชิกในคร้วเรือนไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ แต่จะต้องมีบทบาทหน้าที่ ปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยที่ในโครงสร้างของคร้วเรือนแบบเดี่ยวจะประกอบด้วยสามี ภรรยา กับบุตร คร้วเรือนแบบนี้จะมีความเป็นอิสระ แต่ก็ห่างเหินจากญาติพี่น้อง ความสัมพันธ์และความช่วยเหลือระหว่างญาติพี่น้องลดน้อยลงถ้าเทียบกับคร้วเรือนแบบขยาย ถ้าจะหาคนมาช่วยเลี้ยงดูบุตรต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น ในขณะที่คร้วเรือนแบบขยายประกอบด้วยสามี ภรรยา กับบุตรที่สมรสและ/หรือหลาน ญาติคนอื่นๆ ที่โสดหรือสมรสอาศัยอยู่ด้วย (นภาพร ชัยวรณ 2528 : 21 อ้างจาก Visid Prachuabmoh 1972 : 14-15) ซึ่งลักษณะเด่นประการหนึ่งของสังคมไทยคือ เด็กจะเป็นจุดรวมความสนใจตลอดจนความสามัคคีในครอบครัว (อาานนท์ อาภาภิรม 2519 : 88) ทำให้ภายในระบบครอบครัวไทยนั้น ภาระการเลี้ยงดูบุตรมิได้ตกอยู่กับคู่สมรสอย่างเด็ดขาด ทั้งนี้เพราะจะมีบิดา มารดาหรือญาติพี่น้องคอยช่วยรับภาระดูแลบุตร ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า โครงสร้างของคร้วเรือนแบบขยาย น่าจะเอื้ออำนวยต่อการได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกคนอื่นๆ ได้มากกว่าคร้วเรือนแบบเดี่ยว

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบของคร้วเรือนกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร จากตารางที่ 20 พบว่า สตรีที่อาศัยอยู่ในคร้วเรือนแบบเดียวกับคร้วเรือนแบบขยายนั้น มีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจของสตรีที่อาศัยอยู่ในคร้วเรือนทั้ง 2 แบบมีค่าใกล้เคียงกันมาก ดังเช่น สตรีที่อาศัยอยู่ในคร้วเรือนแบบเดี่ยวมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจระดับต่ำร้อยละ 34.9 ในขณะที่สตรีที่อาศัยอยู่ในคร้วเรือนแบบขยายมีค่าใช้จ่ายในระดับเดียวกันร้อยละ 33.7 ซึ่งไม่ได้มีความแตกต่างกันเลย หรือเมื่อนำมาทดสอบความสัมพันธ์ด้วย Chi-square พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

($X^2 = 3.18$ $p = .20$) เช่นเดียวกับ ผลที่ได้จากการวัดระดับของความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาด้วยค่า Gamma เท่ากับ 0.05 นับว่า มีความสัมพันธ์เพียงเล็กน้อยจนแทบจะไม่มีความสัมพันธ์

ในตารางที่ 21 นำเอาเขตที่อยู่อาศัยเข้าร่วมพิจารณา ยังไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างแบบของครัวเรือนกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรเช่นเดิม กล่าวคือ อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจของสตรีในทุกกลุ่มรายการมีใกล้เคียงกัน และค่า p มากกว่า .10 ซึ่งถือว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในเขตเมือง $X^2 = 0.80$ $p = .67$ ส่วนเขตชนบท $X^2 = 3.46$ $p = .18$

เมื่อนำจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันเข้าร่วมพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง (ตารางที่ 22) ปรากฏผลเช่นเดิมว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแบบของครัวเรือนกับตัวแปรค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน ไม่ว่าจะ เป็นกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน 3-4 คน หรือ 5 คนขึ้นไป ถึงแม้จะพบว่าอัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจระดับกลางในกลุ่มสตรีที่มีบุตร 5 คนขึ้นไปจะมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง (ครัวเรือนแบบเดี่ยวมีร้อยละ 46.1 เทียบกับครัวเรือนแบบขยายมีร้อยละ 38.7) แต่อย่างไรก็ตามยังคงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($X^2 = 1.86$ $p = .39$) ดังนั้นจึงไม่อาจกล่าวได้ว่า ในกลุ่มสตรีที่มีบุตร 5 คนขึ้นไป แบบของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างแบบของครัวเรือนกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร กล่าวคือ อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจของสตรีที่อาศัยในครัวเรือนแบบเดี่ยวไม่แตกต่างจากสตรีที่อาศัยในครัวเรือนแบบขยาย และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อวัดด้วย Chi-square ไม่ว่าจะควบคุมด้วยเขตที่อยู่อาศัยหรือจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันก็ตาม แสดงว่า แบบของครัวเรือนไม่มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร ผลการวิเคราะห์ส่วนนี้ทำให้ไม่อาจยอมรับสมมติฐานเบื้องต้นที่ว่า สตรีที่อยู่ในครัวเรือนแบบเดี่ยว น่าจะมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่อยู่ในครัวเรือนแบบขยายได้

ตารางที่ 20 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามแบบของครัวเรือน

แบบของครัวเรือน	ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
ครัวเรือนแบบเดี่ยว	34.9	41.9	23.2	100.0(1317)
ครัวเรือนแบบขยาย	33.7	39.0	27.3	100.0(469)
รวม	34.5(617)	41.2(735)	24.3(434)	100.0(1786)
	$X^2 = 3.18$	$p = .20$	$G. = 0.05$	
	: Degree of freedom = 2			

ตารางที่ 21 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามแบบของครัวเรือน และ เขตที่อยู่อาศัย

แบบของครัวเรือน/ เขตที่อยู่อาศัย	ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>เมือง</u>				
ครัวเรือนแบบเดี่ยว	36.6	41.6	21.8	100.0 (598)
ครัวเรือนแบบขยาย	38.2	38.2	23.6	100.0 (212)
รวม	37.0 (300)	40.7 (330)	22.3 (180)	100.0 (810)
	$X^2 = 0.80$	$p = .67$	$G. = 0.00$	
<u>ชนบท</u>				
ครัวเรือนแบบเดี่ยว	33.4	42.1	24.5	100.0 (719)
ครัวเรือนแบบขยาย	30.0	39.6	30.4	100.0 (257)
รวม	32.5 (317)	41.5 (405)	26.0 (254)	100.0 (976)
	$X^2 = 3.46$	$p = .18$	$G. = 0.10$	
	: Degree of freedom = 2			

ตารางที่ 22 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามแบบของครัวเรือน และจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน

แบบของครัวเรือน/ จำนวนบุตรที่มีชีวิต ในปัจจุบัน	ค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน</u>				
ครัวเรือนแบบเดี่ยว	31.3	35.3	33.4	100.0(326)
ครัวเรือนแบบขยาย	33.2	34.7	32.1	100.0(184)
รวม	32.0(163)	35.1(179)	32.9(168)	100.0(510)
	$X^2 = 0.20$	$p = .90$	$G. = 0.03$	
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คน</u>				
ครัวเรือนแบบเดี่ยว	38.6	42.7	18.7	100.0(594)
ครัวเรือนแบบขยาย	32.4	43.6	24.0	100.0(179)
รวม	37.1(287)	42.9(332)	20.0(154)	100.0(773)
	$X^2 = 3.39$	$p = .18$	$G. = 0.13$	
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน 5 คนขึ้นไป</u>				
ครัวเรือนแบบเดี่ยว	32.2	46.1	21.7	100.0(397)
ครัวเรือนแบบขยาย	36.8	38.7	24.5	100.0(106)
รวม	33.2(167)	44.5(224)	22.3(112)	100.0(503)
	$X^2 = 1.86$	$p = .39$	$G. = 0.02$	
	: Degree of freedom = 2			

2.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ด้วยเหตุผลท่านเองเดียวกับแบบของครัวเรือน ผู้ศึกษาจึงขอตั้งสมมติฐานเบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาครั้งนี้ว่า "สตรีที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวนน้อย น่าจะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมากกว่าสตรีที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวนมาก" ทั้งนี้ เพราะ ถ้าครัวเรือนมีจำนวนสมาชิกมากขึ้นเท่าไร ก็น่าจะเอื้ออำนวยให้มีจำนวนบุคคลมาช่วยแบ่งเบาภาระ รับผิดชอบการเลี้ยงดูบุตรได้มากขึ้นเท่านั้น ปรากฏผลการศึกษารายละเอียดดังต่อไปนี้

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือนดังตารางที่ 23 พบว่า สตรีที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวนน้อยมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวนมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ สตรีที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 2-4 คน 5-6 คน และ 7 คนขึ้นไปจะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจจะระดับสูงร้อยละ 30.7 22.9 และ 22.6 ตามลำดับ และเมื่อทดสอบหาระดับนัยสำคัญทางสถิติด้วยวิธี Chi-square Test พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาที่วัดด้วยสถิติ Gamma เท่ากับ -0.03

เพื่อการศึกษาที่ชัดเจนขึ้นจึงได้นำตัวแปรอื่นๆ เข้ามาพิจารณาประกอบด้วยตัวแรกคือ เขตที่อยู่อาศัย ตามตารางที่ 24 ปรากฏว่า ยังคงพบความสัมพันธ์ทางลบระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรเช่นเดิมในเขตเมือง ดังนี้ สตรีที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 2-4 คนมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจจะระดับสูงร้อยละ 30.9 จากนั้นร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจจะระดับสูงได้ลดลงเป็น 21.3 และ 16.8 เมื่อสตรีมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเพิ่มเป็นจำนวน 5-6 คน และ 7 คนขึ้นไป โดยความสัมพันธ์นี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 สอดคล้องกับผลที่ได้จากการใช้สถิติ Gamma ที่เท่ากับ -0.09 อย่างไรก็ตามไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจในเขตชนบท ทั้งนี้ เพราะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเพียงพอ (ค่า p สูงถึง .54)

ตัวแปรตัวที่ 2 ที่นำมาพิจารณาคือ จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน จากตารางที่ 25 ปรากฏผลดังนี้คือ ในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน ความสัมพันธ์ระหว่าง

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมีรูปแบบของความสัมพันธ์ที่ไม่แน่นอน คือ สตรีที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 5-6 คนจะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมากที่สุด ส่วนในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คนกลับพบว่า สตรีที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวนมากมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวนน้อย สำหรับในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน 5 คนขึ้นไปนั้นปรากฏว่า จำนวนตัวอย่างมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอแก่การวิเคราะห์

โดยสรุปแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรนี้ เป็นไปตามสมมติฐานเบื้องต้น นั่นคือ สตรีที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวนน้อย จะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวนมาก เมื่อควบคุมด้วยเขตที่อยู่อาศัยยังคงพบความสัมพันธ์เช่นเดิม ยกเว้นในเขตชนบท และเมื่อควบคุมด้วยจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันอีกครั้งหนึ่งพบว่า ความสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไป แสดงว่า นอกจากจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแล้ว เขตที่อยู่อาศัยและจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันก็มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรด้วย

ตารางที่ 23 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
2-4	35.8	33.5	30.7	100.0 (349)
5-6	34.2	42.9	22.9	100.0 (746)
7 คนขึ้นไป	34.4	43.0	22.6	100.0 (697)
รวม	34.6 (620)	41.1 (737)	24.3 (435)	100.0 (1792)
	$X^2 = 13.59$	$p = .01$	$G. = -0.03$	
	: Degree of freedom = 4			

ตารางที่ 24 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และ เขตที่อยู่อาศัย

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)/ เขตที่อยู่อาศัย	ค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>เมือง</u>				
2-4	37.3	31.8	30.9	100.0(201)
5-6	36.5	42.2	21.3	100.0(353)
7 คนขึ้นไป	37.8	45.4	16.8	100.0(262)
รวม	37.1(303)	40.7(332)	22.2(181)	100.0(816)
	$X^2 = 15.94$	$p = .00$	$G. = -0.09$	
<u>ชนบท</u>				
2-4	33.8	35.8	30.4	100.0(148)
5-6	32.1	43.5	24.4	100.0(393)
7 คนขึ้นไป	32.4	41.6	26.0	100.0(435)
รวม	32.5(317)	41.5(405)	26.0(254)	100.0(976)
	$X^2 = 3.11$	$p = .54$	$G. = -0.01$	
	: Degree of freedom = 4			

ตารางที่ 25 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน) / จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน	ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน</u>				
2-4	32.5	34.1	33.4	100.0(163)
5-6	23.8	40.5	35.7	100.0(179)
7 คนขึ้นไป	42.8	29.9	27.3	100.0(169)
รวม	31.9(163)	35.0(179)	33.1(169)	100.0(511)
	$X^2 = 8.31$	$p = .08$	$G. = -0.03$	
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คน</u>				
2-4	62.8	28.6	8.6	100.0(35)
5-6	36.7	43.0	20.3	100.0(561)
7 คนขึ้นไป	34.1	45.6	20.3	100.0(182)
รวม	37.3(290)	42.9(334)	19.8(154)	100.0(778)
	$X^2 = 11.01$	$p = .03$	$G. = 0.12$	
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน 5 คนขึ้นไป</u>				
2-4	*	*	*	100.0(6)
5-6	32.2	47.5	20.3	100.0(59)
7 คนขึ้นไป	33.1	44.3	22.6	100.0(438)
รวม	33.2(167)	44.5(224)	22.3(112)	100.0(503)
	$X^2 = 1.02$	$p = .91$	$G. = -0.04$	
	: Degree of freedom = 4			

* จำนวนตัวอย่างต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 ราย

3. ลักษณะทางประชากร

3.1 อายุของสตรี

อายุเป็นตัวแปรพื้นฐานที่สำคัญในการวิเคราะห์ทางประชากรศาสตร์ ได้มีการศึกษาวิจัยแล้วพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร ดังเช่น การศึกษาคุณค่าและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรในชนบทไทย (Suchat Prasithrathsint and A. Day 1976 : 314) พบว่า สตรีที่มีอายุน้อยมีความคิดเห็นว่า บุตรเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของตนมีมากกว่าสตรีที่มีอายุมาก ปรากฏผลตนเองเกี่ยวกับการศึกษาคุณค่าของบุตรในประเทศฟิลิปปินส์ (Bulatao 1975 : 92-97) ที่พบว่า อายุมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร จากผลงานวิจัยที่กล่าวมาจึงได้ตั้งสมมติฐานในประเด็นอายุว่า "สตรีที่มีอายุน้อยน่าจะมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีอายุมาก" ปรากฏผลการศึกษาในรายละเอียดดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้อัตราส่วนร้อยละ และทดสอบความสัมพันธ์ด้วย Chi-square ในตารางที่ 26 พบว่า ตัวแปรอายุมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างชัดเจนกับตัวแปรค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร นั่นคือ สตรีที่มีอายุน้อยจะมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีอายุมาก ยกเว้นกลุ่มสตรีที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไป ดังเช่นสตรีที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปีมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจระดับสูงร้อยละ 37.1 จากนั้นร้อยละจะลดลงเป็น 23.7 และ 10.3 เมื่ออายุของสตรีเพิ่มขึ้นเป็น 25-34 ปี และ 35-44 ปี แต่อัตราส่วนร้อยละของกลุ่มสตรีที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไปกลับเพิ่มขึ้นเป็น 29.6 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คำถามของโครงการวิจัยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นคำถามย้อนหลัง เช่น คำถามข้อ 1. ที่ถามว่า ระหว่างที่ท่านตั้งครุฑบุตรคนนี้ ท่านต้องทำงานบ้านมากขึ้นหรือน้อยลง ซึ่งสตรีในกลุ่มอายุ 45 ปีขึ้นไปได้ผ่านช่วงเวลาของการมีบุตรมานานกว่าสตรีกลุ่มอายุน้อยกว่า ดังนั้น อาจมีความคลาดเคลื่อนในการจดจำความรู้สึกช่วงนั้น จึงทำให้คำตอบที่ได้เบี่ยงเบนจากความรู้สึกจริงไปบ้าง แต่อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจที่พบนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 และมีความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาเท่ากับ -0.06

ในตารางที่ 27 เป็นการนำเขตที่อยู่อาศัยมาเป็นตัวแปรควบคุม เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอายุของสตรีกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรในแต่ละเขตที่อยู่อาศัยพบว่า แบบแผนความสัมพันธ์ไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์เดิมทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท เมื่อนำมาทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Chi-square พบว่า ความสัมพันธ์นี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 และมีค่า X^2 ในเขตเมืองเท่ากับ 26.77 ในเขตชนบทเท่ากับ 22.57

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 28 ได้นำเอาจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน เข้าร่วมพิจารณาในฐานะตัวแปรควบคุมก็ยังคงพบเช่นเดิมว่า ระหว่างตัวแปรอายุของสตรีกับตัวแปรค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมีความสัมพันธ์ทางลบต่อกัน ยกเว้นกลุ่มสตรีที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไป โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่าความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาเท่ากับ -0.04 ถึง -0.12 อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะพบความสัมพันธ์ทางลบระหว่างอายุกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน แต่ความสัมพันธ์ที่พบนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .32$) ดังนั้นจึงไม่อาจกล่าวได้ว่ามีความสัมพันธ์ต่อกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า อายุของสตรีมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร กล่าวคือ สตรีที่มีอายุน้อยจะมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีอายุมาก ยกเว้นในกลุ่มสตรีที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไป และเมื่อควบคุมด้วยเขตที่อยู่อาศัยและจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ที่พบก็ไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในการศึกษาครั้งนี้

ตารางที่ 26 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีไข้เชิง
ตามอายุของสตรี

รแต่ละคน จำแนก

อายุของสตรี (ปี)	ค่าใช้จ่าย		บุตร	รวม
	ต่ำ	ก		
ต่ำกว่า 25	33.5	2		100.0(197)
25-34	33.8	42.5	23.7	100.0(945)
35-44	38.8	42.9	18.3	100.0(482)
45 ปีขึ้นไป	29.0	41.4	29.6	100.0(169)
รวม	34.6(621)	41.1(737)	24.3(435)	100.0(1793)

$X^2 = 34.19$ $p = .00$ $G. = -0.06$
 : Degree of freedom = 6

ตารางที่ 27 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามอายุของสตรี และ เขตที่อยู่อาศัย

อายุของสตรี (ปี) / เขตที่อยู่อาศัย	ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>เมือง</u>				
ต่ำกว่า 25	34.5	32.2	33.3	100.0(87)
25-34	34.7	41.0	24.3	100.0(519)
35-44	48.0	43.9	8.1	100.0(148)
45 ปีขึ้นไป	36.5	41.3	22.2	100.0(63)
รวม	37.2(304)	40.6(332)	22.2(181)	100.0(817)
	$X^2 = 26.77$	$p = .00$	$G. = -0.18$	
<u>ชนบท</u>				
ต่ำกว่า 25	32.7	27.3	40.0	100.0(110)
25-34	32.6	44.4	23.0	100.0(426)
35-44	34.7	42.5	22.8	100.0(334)
45 ปีขึ้นไป	24.5	41.5	34.0	100.0(106)
รวม	32.5(317)	41.5(405)	26.0(254)	100.0(976)
	$X^2 = 22.57$	$p = .00$	$G. = -0.01$	
	: Degree of freedom = 6			

ตารางที่ 28 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามอายุของสตรี และจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน

อายุของสตรี (ปี) / จำนวนบุตรที่มีชีวิต ในปัจจุบัน	ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน</u>				
ต่ำกว่า 25	33.8	29.0	37.2	100.0(145)
25-34	30.5	38.0	31.5	100.0(305)
35-44	37.7	35.8	26.5	100.0(53)
45 ปีขึ้นไป	*	*	*	100.0(9)
รวม	32.0(164)	35.0(179)	33.0(169)	100.0(512)
	$X^2 = 7.01$	$p = .32$	$G. = -0.04$	
	: Degree of freedom = 6			
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คน</u>				
ต่ำกว่า 25	32.7	30.8	36.5	100.0(52)
25-34	36.1	45.0	18.9	100.0(551)
35-44	42.9	40.8	16.3	100.0(147)
45 ปีขึ้นไป	39.3	35.7	25.0	100.0(28)
รวม	37.3(290)	42.9(334)	19.8(154)	100.0(778)
	$X^2 = 13.47$	$p = .04$	$G. = -0.12$	
	: Degree of freedom = 6			
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน 5 คนขึ้นไป</u>				
ต่ำกว่า 25	-	-	-	-
25-34	30.3	42.7	27.0	100.0(89)
35-44	36.9	45.4	17.7	100.0(282)
45 ปีขึ้นไป	27.3	43.9	28.8	100.0(132)
รวม	33.2(167)	44.5(224)	22.3(112)	100.0(503)
	$X^2 = 8.90$	$p = .06$	$G. = -0.06$	
	: Degree of freedom = 4			

* จำนวนตัวอย่างต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 ราย

3.2 ระยะเวลาสมรส

ผลจากการศึกษาเรื่องคุณค่าของบุตรในประเศฟิลิปปินส์ (Bulatao 1975 : 93-100) พบว่า ระยะเวลาสมรสมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร เกี่ยวกับประเด็นนี้อาจเป็นเพราะ สตรีที่มีระยะเวลาสมรสน้อยอาจจะมีความยากลำบากในการปรับบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบในการเป็นมารดา มากกว่า เนื่องจากสตรีเหล่านี้ผ่านประสบการณ์ การเรียนรู้ การปรับตัวในบทบาทของการเป็นมารดาน้อยกว่า ดังนั้นจึงได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษาว่า "สตรีที่มีระยะเวลาสมรสน้อย น่าจะมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีระยะเวลาสมรสมาก" ปรากฏผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ข้อมูลในตารางที่ 29 แสดงให้เห็นว่า ระยะเวลาสมรสมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างชัดเจนกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร กล่าวคือ สตรีที่มีระยะเวลาสมรส 0-4 ปี มีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจจะระดับสูงร้อยละ 36.8 จากนั้นร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจระดับสูงนี้ได้ลดลงเป็นร้อยละ 28.3 23.1 และ 17.5 ตามลำดับ เมื่อระยะเวลาสมรสเพิ่มขึ้นเป็น 5-9 ปี 10-14 ปี และ 15 ปีขึ้นไป และถ้าจะหันมาพิจารณาค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจจะระดับต่ำก็พบผลเช่นเดียวกัน นั่นคือ ร้อยละ 33.9 ของสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 0-4 ปี มีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจจะระดับต่ำในขณะที่มีร้อยละ 38.2 ของสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 15 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงกล่าวได้ว่าระยะเวลาสมรสมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจ และเมื่อทดสอบหาระดับนัยสำคัญทางสถิติด้วย Chi-square พบว่า ระยะเวลาสมรสมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .00 (χ^2 -test = 37.26) มีความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาที่วัดด้วยสถิติ Gamma เท่ากับ -0.13

ตารางที่ 30 นำเสนอเขตที่อยู่อาศัยเข้าร่วมในการวิเคราะห์ โดยที่ใช้เป็นตัวแปรควบคุม ซึ่งเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาสมรสกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรในแต่ละเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ความสัมพันธ์ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากความสัมพันธ์เดิมทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท คือ สตรีที่มีระยะเวลาสมรสน้อยจะมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีระยะเวลาสมรสมาก ดังเช่นในเขตเมืองสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 0-4 ปีจะมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจระดับสูงร้อยละ 34.0 และได้ลดลงเป็นร้อยละ 20.7 22.1 และ 10.0 ตามลำดับ เมื่อสตรีมีระยะเวลาสมรสเพิ่มขึ้นเป็น 5-9 ปี 10-14 ปี และ 15 ปีขึ้นไป ตามลำดับ ทานองเดียวกับในเขต

ชนบท สตรีที่มีระยะเวลาสมรส 0-4 ปีมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจจะระดับสูงร้อยละ 41.2 ส่วนสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 15 ปีขึ้นไปมีเพียงร้อยละ 20.9 เท่านั้น โดยความสัมพันธ์ที่พบนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 และมีความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาของเขตเมืองและเขตชนบทเท่ากับ -0.16 และ -0.15

เมื่อนำจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันเข้าร่วมพิจารณาโดยเป็นตัวแปรควบคุมอีกครั้งหนึ่ง (ตารางที่ 31) ก็ยังคงพบผลเช่นเดิมว่า ตัวแปรระยะเวลาสมรสกับตัวแปรค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมีความสัมพันธ์ทางลบต่อกัน ดังเช่น ในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คนนี้สตรีที่มีระยะเวลาสมรส 0-4 ปีมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจจะระดับสูงถึงร้อยละ 42.9 จากนั้นร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจจะระดับสูงได้ลดลงเป็นร้อยละ 25.1 และ 18.5 เมื่อระยะเวลาสมรสเพิ่มขึ้นเป็น 5-9 ปี และ 10-14 ปี ตามลำดับ โดยเฉพาะเมื่อระยะเวลาสมรสเพิ่มเป็น 15 ปีขึ้นไปเหลือเพียงร้อยละ 7.5 เท่านั้น ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 ค่าความสัมพันธ์เชิงเนื้อหา Gamma เท่ากับ -0.20 ส่วนในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คนนั้นพบแบบแผนความสัมพันธ์มีลักษณะที่ไม่แน่นอน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ระยะเวลาสมรสมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร กล่าวคือ สตรีที่มีระยะเวลาสมรสน้อย จะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีระยะเวลาสมรสมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ และเมื่อใช้ตัวแปรเขตที่อยู่อาศัยกับจำนวนบุตรที่มีชีวิตเป็นตัวแปรทดสอบแล้ว แบบแผนความสัมพันธ์ดังกล่าวยังคงเหมือนเดิม ยกเว้นในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน ที่ไม่อาจยืนยันความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ ทั้งนี้ เพราะ ความสัมพันธ์ที่พบไม่มีรูปแบบที่แน่นอน

ตารางที่ 29 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามระยะเวลาสมรส

ระยะเวลาสมรส (ปี)	ค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
0-4	33.9	29.3	36.8	100.0 (171)
5-9	31.5	40.2	28.3	100.0 (542)
10-14	33.7	43.2	23.1	100.0 (451)
15 ปีขึ้นไป	38.2	44.3	17.5	100.0 (571)
รวม	34.5 (599)	41.3 (716)	24.2 (420)	100.0 (1735)
	$X^2 = 37.26$	$p = .00$	$G. = -0.13$	
	: Degree of freedom = 6			

ตารางที่ 30 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามระยะเวลาสมรส และ เขตที่อยู่อาศัย

ระยะเวลาสมรส (ปี) / เขตที่อยู่อาศัย	ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>เมือง</u>				
0-4	37.8	28.2	34.0	100.0(103)
5-9	31.7	43.6	24.7	100.0(287)
10-14	40.7	37.2	22.1	100.0(231)
15 ปีขึ้นไป	41.6	48.3	10.1	100.0(178)
รวม	37.3(298)	40.8(326)	21.9(175)	100.0(799)
	$X^2 = 30.98$	$p = .00$	$G. = -0.16$	
<u>ชนบท</u>				
0-4	27.9	30.9	41.2	100.0(68)
5-9	31.4	36.4	32.2	100.0(255)
10-14	26.4	49.5	24.1	100.0(220)
15 ปีขึ้นไป	36.6	42.5	20.9	100.0(393)
รวม	32.2(301)	41.6(390)	26.2(245)	100.0(936)
	$X^2 = 26.00$	$p = .00$	$G. = -0.15$	
	: Degree of freedom = 6			

ตารางที่ 31 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามระยะเวลาสมรส และจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน

ระยะเวลาสมรส (ปี) / จำนวนบุตรที่มีชีวิต ในปัจจุบัน	ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน</u>				
0-4	38.0	26.9	35.1	100.0(134)
5-9	30.2	37.6	32.2	100.0(245)
10-14	24.4	37.8	37.8	100.0(90)
15 ปีขึ้นไป	66.7	*	-	100.0(15)
รวม	32.4(157)	34.5(167)	33.0(169)	100.0(484)
	$X^2 = 17.86$	$p = .01$	$G. = -0.02$	
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คน</u>				
0-4	25.0	32.1	42.9	100.0(28)
5-9	33.0	41.9	25.1	100.0(291)
10-14	38.0	43.5	18.5	100.0(308)
15 ปีขึ้นไป	43.3	49.2	7.5	100.0(134)
รวม	36.5(278)	43.5(331)	20.0(152)	100.0(761)
	$X^2 = 27.87$	$p = .00$	$G. = -0.20$	
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน 5 คนขึ้นไป</u>				
0-4	-	*	*	100.0(9)
5-9	*	*	*	100.0(6)
10-14	24.5	50.9	24.6	100.0(53)
15 ปีขึ้นไป	35.5	43.1	21.4	100.0(422)
รวม	33.5(164)	44.5(218)	22.0(108)	100.0(490)
	$X^2 = 9.28$	$p = .16$	$G. = -0.24$	
	: Degree of freedom = 6			

* จำนวนตัวอย่างต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 ราย

3.3 จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน

การศึกษาเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร มักจะนำตัวแปรจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันประกอบการพิจารณาความสัมพันธ์ด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า สังคมและครอบครัวต้องเสียค่าใช้จ่ายนอกระบบราชการ ในการเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโต เป็นผู้ใหญ่นะระดับครอบครัว คู่สมรสจะต้องเผชิญกับความจริงในการรับบทบาทการเป็นบิดา-มารดา โดยเฉพาะมารดา ต้องรับภาระตั้งแต่บุตรเริ่มปฏิสนธิจนกระทั่งคลอดเพียงคนเดียว ในขณะที่ต้องคงสภาพบทบาทหน้าที่เดิมคือ การเป็นภรรยาที่ดีของสามี เป็นแม่บ้านรับผิดชอบเรื่องต่างๆ ภายในบ้าน บางคนต้องทำงานหารายได้ด้วย ดังนั้น การมีบุตรจึงเป็นความรับผิดชอบและภาระแก่สตรีมาก ยังมีจำนวนบุตรมากเท่าไรก็ยิ่งเป็นความรับผิดชอบและภาระมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยหลายเรื่อง que แสดงให้เห็นว่า ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมักแปรผันในทางบวกกับจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้จึงได้ตั้งสมมติฐานเพื่อ เป็นแนวทางการศึกษาในประเด็นนี้ว่า "สตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวนมาก น่าจะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวนน้อย" ปรากฏผลดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้อัตราส่วนร้อยละ และทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Chi-square (ตารางที่ 32) พบว่า สตรีที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตแตกต่างกันมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ สตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวนน้อย มีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวนมาก ดังเช่น สตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คนมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจระดับสูงร้อยละ 33.0 ในขณะที่สตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คนมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจระดับสูงร้อยละ 19.8 สอดคล้องกับผลที่ได้จากการวัดความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาด้วยสถิติ Gamma ที่พบว่า $G = -0.07$ แสดงว่า จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร

เมื่อนำเขตที่อยู่อาศัยมาเป็นตัวแปรควบคุม (ตารางที่ 33) ก็ยังคงพบเช่นเดิมว่า จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างชัดเจนกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ดังเช่น ในเขตเมืองสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คนมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจระดับสูงร้อยละ 30.9 จากนั้นได้ลดลงเป็นร้อยละ 18.4 และ 12.3 ในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 และ 5 คนขึ้นไป ตามลำดับ สำหรับ

ในเขตชนบทก็พบผลในทำนองเดียวกันคือ สตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คนมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจระดับสูงถึงร้อยละ 36.3 ในขณะที่สตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คนมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจระดับเดียวกันเพียงร้อยละ 21.1 โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 ทั้ง 2 เขต และมีความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาในเขตเมือง $G = -0.16$ ในเขตชนบท $G = -0.05$

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร กล่าวคือ สตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวนน้อยจะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวนมาก โดยมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อวัดด้วย Chi-square ไม่ว่าจะควบคุมด้วยเขตที่อยู่อาศัยก็ตาม แต่มีข้อที่น่าสังเกตว่าทิศทางของความสัมพันธ์ที่พบกลับมีแนวโน้มตรงกันข้ามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้นผลของการศึกษานี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 32 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของแต่ละคน จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน

จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน (คน)	ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
1-2	32.0	35.0	33.0	100.0(512)
3-4	37.3	42.9	19.8	100.0(778)
5 คนขึ้นไป	33.2	44.5	22.3	100.0(503)
รวม	34.6(621)	41.1(737)	24.3(435)	100.0(1793)
	$X^2 = 33.01 \quad p = .00 \quad G. = -0.07$			
	: Degree of freedom = 4			

ตารางที่ 33 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน และเขตที่อยู่อาศัย

จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน (คน) / เขตที่อยู่อาศัย	ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>เมือง</u>				
1-2	33.8	35.3	30.9	100.0(311)
3-4	39.6	42.0	18.4	100.0(376)
5 คนขึ้นไป	38.5	49.2	12.3	100.0(130)
รวม	37.2(304)	40.6(332)	22.2(181)	100.0(817)
	$X^2 = 25.11$	$p = .00$	$G. = -0.16$	
<u>ชนบท</u>				
1-2	29.4	34.3	36.3	100.0(201)
3-4	35.1	43.8	21.1	100.0(402)
5 คนขึ้นไป	31.4	42.9	25.7	100.0(373)
รวม	32.5(317)	41.5(405)	26.0(254)	100.0(976)
	$X^2 = 16.63$	$p = .00$	$G. = -0.05$	
	: Degree of freedom = 4			

3.4 เพศของบุตร

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพศของบุตรกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรในครั้งนี้ เพื่อเป็นการพิสูจน์เหตุผลที่ว่า ในระบบครอบครัวของสังคมไทยมิได้มีความเหลื่อมล้ำในเรื่องเพศของบุตร บุตรชายและบุตรหญิงต่างก็มีคุณค่าต่อบิดามารดา แม้ว่าจะด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน ดังนั้นน่าจะส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของบิดามารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรแต่ละเพศไม่แตกต่างกัน โดยตั้งสมมติฐานเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาในประเด็นนี้ว่า "สตรีที่มีบุตรเพศชายหรือเพศหญิง น่าจะมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน" ผลการศึกษาปรากฏในรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อมูลจากตารางที่ 34 พบว่า เพศของบุตรแทบจะไม่มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร ดังจะเห็นได้จาก สตรีที่มีบุตรชายและบุตรหญิงมีร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจในทุกระดับไม่แตกต่างกันนัก เช่น สตรีที่มีบุตรชายมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจระดับต่ำร้อยละ 35.5 และสตรีที่มีบุตรหญิงมีร้อยละ 33.9 เมื่อนำมาทดสอบความสัมพันธ์ด้วย Chi-square พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .26$ $X^2 = 2.66$) และความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาที่วัดด้วยค่า Gamma เท่ากับ 0.05 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำจนแทบจะไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน

เมื่อนำเขตที่อยู่อาศัยมาเป็นตัวแปรควบคุม (ตารางที่ 35) ปรากฏว่า ยังไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเพศของบุตรกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ดังเช่น สตรีในเขตเมืองที่มีบุตรชายมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจระดับต่ำร้อยละ 36.4 และสตรีที่มีบุตรหญิงมีร้อยละ 38.1 ค่า Chi-square ที่ได้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .64$ $X^2 = 0.90$ และ $\text{Gamma} = 0.00$) ทานองเดียวกับสตรีในเขตชนบท

เมื่อนำจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน เข้าร่วมในการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง (ตารางที่ 36) พบว่า ยังไม่ปรากฏความสัมพันธ์ระหว่างเพศของบุตรกับค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร เช่น เดิม ในทุกกลุ่มของสตรีที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันแตกต่างกันดูได้จาก ร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจของสตรีในทุกกลุ่มไม่แตกต่างกันนัก เช่น กลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน สตรีที่มีบุตรชายมีค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจระดับต่ำร้อยละ 32.6

เทียบกับร้อยละ 31.6 ของสตรีที่มีบุตรหญิง สอดคล้องกับกลุ่มสตรีที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คน สตรีที่มีบุตรชายและบุตรหญิงมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 36.3 และ 38.5 ตามลำดับ ซึ่งปรากฏความสัมพันธ์ลักษณะ เช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน 5 คนขึ้นไป หรือเมื่อนำมาทดสอบความสัมพันธ์ด้วย Chi-square พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ค่า $p = .39$.72 และ .25 ตามลำดับ ค่า X^2 -test = 1.89 0.65 และ 2.74 ตามลำดับ

กล่าวโดยสรุป ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเพศของบุตรกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร คือ อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจของสตรีที่มีบุตรชายไม่แตกต่างจากสตรีที่มีบุตรหญิง และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อวัดด้วย Chi-square ไม่ว่าจะควบคุมด้วยเขตที่อยู่อาศัยหรือจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันก็ตาม แสดงว่า เพศของบุตรไม่มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 34 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามเพศของบุตร

เพศของบุตร	ค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
ชาย	35.5	42.0	22.5	100.0 (874)
หญิง	33.9	40.2	25.9	100.0 (917)
รวม	34.7 (621)	41.1 (736)	24.2 (434)	100.0 (1791)
	$X^2 = 2.66$	$p = .26$	$G. = 0.05$	
	: Degree of freedom = 2			

ตารางที่ 35 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามเพศของบุตร และ เขตที่อยู่อาศัย

เพศของบุตร/ เขตที่อยู่อาศัย	ค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>เมือง</u>				
ชาย	36.4	42.2	21.4	100.0(393)
หญิง	38.1	39.0	22.9	100.0(423)
รวม	37.3(304)	40.5(331)	22.2(181)	100.0(816)
	$X^2 = 0.90$	$p = .64$	$G. = 0.00$	
<u>ชนบท</u>				
ชาย	34.7	41.8	23.5	100.0(480)
หญิง	30.4	41.3	28.3	100.0(494)
รวม	32.5(317)	41.5(405)	26.0(253)	100.0(975)
	$X^2 = 3.64$	$p = .16$	$G. = 0.10$	
	: Degree of freedom = 2			

ตารางที่ 36 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามเพศของบุตร และจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน

เพศของบุตร/ จำนวนบุตรที่มีชีวิต ในปัจจุบัน	ค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่ายเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน</u>				
ชาย	32.6	37.4	30.0	100.0(230)
หญิง	31.6	33.0	35.4	100.0(282)
รวม	32.0(164)	35.0(179)	33.0(169)	100.0(512)
	$X^2 = 1.89$	$p = .39$	$G. = 0.07$	
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คน</u>				
ชาย	36.3	44.3	19.4	100.0(402)
หญิง	38.5	41.4	20.1	100.0(374)
รวม	37.4(290)	42.9(333)	19.7(153)	100.0(776)
	$X^2 = 0.65$	$p = .72$	$G. = 0.02$	
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน 5 คนขึ้นไป</u>				
ชาย	36.7	42.6	20.7	100.0(242)
หญิง	29.9	46.3	23.8	100.0(261)
รวม	33.2(167)	44.5(224)	22.3(112)	100.0(503)
	$X^2 = 2.74$	$p = .25$	$G. = 0.11$	
: Degree of freedom = 2				

3.5 ลำดับที่บุตร

การที่นำตัวแปรลำดับที่บุตรมาพิจารณาหาความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรในครั้งนี้ เพราะมองในแง่ที่ว่า สตรีที่มีบุตรลำดับที่ต้นๆ โดยเฉพาะบุตรคนแรก อาจเป็นสตรีที่มีบุตรจำนวนน้อย น่าจะเอาใจใส่ต่อบุตรมากกว่า เนื่องจากยังมีบุตรไม่เพียงพอ ในทางกลับกัน สตรีที่มีบุตรจำนวนมากแล้วก็มีมักจะไม่ค่อยเอาใจใส่กับบุตรคนหลังๆ มากเท่ากับบุตรคนแรก หรืออาจเป็นไปได้ในแง่ที่ว่า สตรีที่มีบุตรลำดับที่ต้นๆ จะเป็นการตั้งครรภ์ครั้งแรกหรือครั้งที่สอง ซึ่งสตรีเหล่านี้ผ่านประสบการณ์ การเรียนรู้ การปรับตัวในบทบาทของการเป็นมารดาบ่อยกว่าสตรีที่มีบุตรลำดับที่หลัง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยในประเทศสหรัฐอเมริกา (Espenshade 1977 : 29 quoting Turchi Boone 1975 : 89) ที่พบว่า สตรีต้องใช้เวลาในการทำงานบ้านและดูแลบุตรคนแรกมากกว่าบุตรคนที่ 2 ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงได้ตั้งสมมติฐานเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาในประเด็นนี้ว่า "สตรีที่มีบุตรลำดับที่ต้นๆ น่าจะมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีบุตรลำดับที่หลังๆ"

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่บุตรกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร ผลจากตารางที่ 37 ปรากฏว่า ลำดับที่บุตรมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจ กล่าวคือ สตรีที่มีบุตรลำดับที่ 1 จะมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีบุตรลำดับที่สูงกว่า ดังจะเห็นได้จาก สตรีที่มีบุตรลำดับที่ 1 มีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจระดับสูงร้อยละ 28.7 จากนั้นร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจระดับสูงได้ลดลงเป็นร้อยละ 26.6 และ 18.9 เมื่อเป็นบุตรลำดับที่ 2 และ 3 ยกเว้น กลุ่มสตรีที่มีบุตรลำดับที่ 4 ขึ้นไปมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจระดับสูงร้อยละ 20.3 ซึ่งเป็นค่าร้อยละที่มากกว่าบุตรลำดับที่ 3 เล็กน้อย

สำหรับกรณีของกลุ่มสตรีที่มีบุตรลำดับที่ 4 ขึ้นไปดังกล่าวนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า คำถามเรื่องค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของโครงการวิจัยนี้เป็นคำถามย้อนหลัง ดังเช่น ข้อ 2 ถามว่า หลังจากคลอดบุตรคนนี้แล้วท่านต้องทำงานบ้านมากขึ้นหรือน้อยลง ซึ่งบุตรลำดับที่ 4 ขึ้นไปเป็นบุตรคนหลังๆ หรือ เป็นบุตรคนที่อายุน้อยที่สุด ซึ่งสตรีกำลังรับภาระการเลี้ยงดูบุตรคนนี้อยู่ และขณะเดียวกันสตรีก็กำลังรับภาระเลี้ยงดูบุตรคนที่โตกว่าด้วยประกอบกับการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรนี้ เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่สามารถแยกค่าใช้จ่ายของบุตรแต่ละคนออกจากกันอย่างชัดเจนได้ เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงิน ดังเช่น

ปริมาณงานบ้านที่จะต้องทำเทียบกับค่าเล่าเรียน อาจทำให้ขณะที่สตรีตอบแบบสอบถาม สตรีอาจนำความรู้สึกและภาระที่เกิดจากบุตรคนอื่นมารวมไว้ด้วย ด้วยเหตุผลนี้อาจทำให้ค่าตอบที่ได้เบี่ยงเบนจากความเป็นจริงบ้าง อย่างไรก็ตาม เมื่อวัดความสัมพันธ์ดังกล่าวด้วยสถิติ Chi-square พบว่าลำดับที่บุตรมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .00 มีค่า $\Gamma = -0.08$

จากตารางที่ 38 ได้ใช้เขตที่อยู่อาศัยเป็นตัวแปรควบคุม ในเขตเมืองยังคงพบผลเช่นเดิมว่า ตัวแปรลำดับที่บุตรกับตัวแปรค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมีความสัมพันธ์ทางลบต่อกัน นั่นคือ สตรีที่มีบุตรลำดับที่ 1 มีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจระดับสูงร้อยละ 26.4 ขณะที่สตรีที่มีบุตรลำดับที่ 4 ขึ้นไป มีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจระดับเดียวกันเพียงร้อยละ 13.0 อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะพบรูปแบบของความสัมพันธ์เช่นเดียวกันนี้ในเขตชนบทด้วย แต่ก็ไม่สามารถยืนยันความสัมพันธ์ในเขตชนบทได้ เพราะความสัมพันธ์ที่พบ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .15$)

เมื่อนำจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน เข้าร่วมพิจารณา โดยเป็นตัวแปรควบคุม ตามตารางที่ 39 พบว่า ในกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คนไม่สามารถวิเคราะห์ได้ ทั้งนี้เพราะ มีจำนวนตัวอย่างน้อยเกินกว่าจะวิเคราะห์ได้ ส่วนกลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คนและ 5 คนขึ้นไปนั้น ปรากฏผลเช่นเดียวกับความสัมพันธ์ที่พบในเขตชนบท กล่าวคือ ถึงแม้อัตราส่วนร้อยละและค่า Γ จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางลบระหว่างลำดับที่บุตรกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .30$ และ $.75$) ดังนั้นจึงไม่อาจยืนยันความสัมพันธ์ที่พบนี้ได้

สรุปผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นได้ว่า ลำดับที่บุตรมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ สตรีที่มีบุตรลำดับที่ 1 จะมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจมากกว่าสตรีที่มีบุตรลำดับที่สูงกว่า เมื่อพิจารณาร่วมกับเขตที่อยู่อาศัยและจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันยังคงพบความสัมพันธ์เช่นเดิมในสตรีบางกลุ่ม แสดงว่าเขตที่อยู่อาศัยและจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันก็มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจด้วย ซึ่งทิศทางของความสัมพันธ์ที่พบ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในการศึกษาครั้งนี้

ตารางที่ 37 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามลำดับที่บุตร

ลำดับที่บุตร	ค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
ลำดับที่ 1	33.1	38.2	28.7	100.0 (568)
ลำดับที่ 2	32.3	41.1	26.6	100.0 (421)
ลำดับที่ 3	41.1	40.0	18.9	100.0 (280)
ลำดับที่ 4 ขึ้นไป	34.9	44.8	20.3	100.0 (522)
รวม	34.7 (621)	41.1 (736)	24.2 (434)	100.0 (1791)
	$X^2 = 19.62$	$p = .00$	$G. = -0.08$	
	: Degree of freedom = 6			

ตารางที่ 38 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามลำดับที่บุตร และ เขตที่อยู่อาศัย

ลำดับที่บุตร/ เขตที่อยู่อาศัย	ค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>เมือง</u>				
ลำดับที่ 1	35.2	38.4	26.4	100.0(315)
ลำดับที่ 2	34.6	39.1	26.3	100.0(217)
ลำดับที่ 3	44.3	39.3	16.4	100.0(122)
ลำดับที่ 4 ขึ้นไป	39.5	47.5	13.0	100.0(162)
รวม	37.3(304)	40.5(331)	22.2(181)	100.0(816)
	$X^2 = 17.19$	$p = .01$	$G. = -0.12$	
<u>ชนบท</u>				
ลำดับที่ 1	30.5	37.9	31.6	100.0(253)
ลำดับที่ 2	29.9	43.1	27.0	100.0(204)
ลำดับที่ 3	38.6	40.5	20.9	100.0(158)
ลำดับที่ 4 ขึ้นไป	32.8	43.6	23.6	100.0(360)
รวม	32.5(317)	41.5(405)	26.0(253)	100.0(975)
	$X^2 = 9.44$	$p = .15$	$G. = -0.07$	
	: Degree of freedom = 6			

ตารางที่ 39 อัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรของบุตรแต่ละคน จำแนกตามลำดับที่บุตร และจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน

ลำดับที่บุตร/ จำนวนบุตรที่มีชีวิต ในปัจจุบัน	ค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 1-2 คน</u>				
ลำดับที่ 1	33.7	33.4	32.9	100.0(353)
ลำดับที่ 2	28.3	38.4	33.3	100.0(159)
ลำดับที่ 3	-	-	-	-
ลำดับที่ 4 ขึ้นไป	-	-	-	-
รวม	32.0(164)	35.0(179)	33.0(169)	100.0(512)
	$X^2 = 1.77$	$p = .41$	$G. = -0.06$	
	: Degree of freedom = 2			
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวน 3-4 คน</u>				
ลำดับที่ 1	32.4	45.9	21.7	100.0(207)
ลำดับที่ 2	35.0	43.6	21.4	100.0(243)
ลำดับที่ 3	42.0	39.7	18.3	100.0(224)
ลำดับที่ 4 ขึ้นไป	43.1	42.2	14.7	100.0(102)
รวม	37.4(290)	42.9(333)	19.7(153)	100.0(776)
	$X^2 = 7.23$	$p = .30$	$G. = -0.11$	
	: Degree of freedom = 6			
<u>บุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน 5 คนขึ้นไป</u>				
ลำดับที่ 1	*	*	*	100.0(8)
ลำดับที่ 2	31.6	31.6	36.8	100.0(19)
ลำดับที่ 3	37.5	41.1	21.4	100.0(56)
ลำดับที่ 4 ขึ้นไป	32.9	45.4	21.7	100.0(420)
รวม	33.2(167)	44.5(224)	22.3(112)	100.0(503)
	$X^2 = 3.43$	$p = .75$	$G. = -0.02$	
	: Degree of freedom = 6			

* จำนวนตัวอย่างต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 ราย